

Владимир ОСТОЈИЋ*

ЈЕЗЕРСКО-ШАРАНСКИ ГОВОР ПРЕМА ГОВОРИМА У ОКРУЖЕЊУ И ПРЕМА ВУКОВОМ ЈЕЗИКУ

Апстракт: У овом раду аутор је због велике разуђености дурмиторских говора пришао њиховој класификацији. Посебну пажњу посветио је: (1) утврђивању њиховог мјеста у оквиру источнохерцеговачких говора и (2) утврђивању мјеста дурмиторском језерско-шаранском говору у оквиру источнохерцеговачких говора међу говорима у окружењу, према Вуковом језику и његовом моделу српског књижевног језика.

Кључне ријечи: Језера, Шаранци, Дурмитор, Тршић, Вук, језик, говор, дијалекат, источнохерцеговачки говори

I

1. Значајне прилоге у дискусији о класификацији дијалеката српског језика дали су одмах на почетку развитка наше дијалектологије Вук Стеф. Карацић и Ђура Даничић. Иако је „свака развојна етапа наше науке била обележена новим распламсавањима класификационих спорова”, њихови прилози нијесу никада губили у актуелности (Ивић 1991: 25).

Без илузија у погледу промашаја класификационог посла, због велике разуђености дурмиторских говора, прићи ћу класификационој проблематици дурмиторских говора и утврђивању њиховог мјеста у говорном окружењу и Вуковом моделу српског књижевног језика. Покушаћу, прије свега, да их лоцирам у оквиру једне глобалне подјеле источнохерцеговачких говора коју је направио П. Ивић (1956) и дјелимично допунили: Д. Брозовић (1970) и А. Пецо

---

* Др Владимир Остојић, Никшић

(1978). Данас је, међутим, знатно увећан број испитаних источно-херцеговачких говора. Нове монографије и нови радови о новоиспитаним говорима обогатили су наша сазнања и употпунили слику дијалекатске стварности коју карактерише бројност локалних говора и „постајање прелазних између говорних типова”. Њихова разграничења нијесу једноставна. Увођењем у дијалекатски мозаик нових говора не оспоравају се старе подјеле (Остојић 2012: 16).

Ово излагање више је теоријске природе са ослонцем на материјал који се налази у студијама о тим говорима и који сам прикупио за потребе докторске дисертације о говору Језера и Шаранаца.

2. У доскорашњим класификацијама штокавског дијалекатског мозаика дурмиторски говори нијесу верификовани као посебни говори. Цијело дурмиторско говорно подручје посматрано је као јединствено с компактним и уједначеним говорним особинама у склопу источнохерцеговачких говора (Остојић 2012: 16). Дијалектолошке студије о овим говорима: Ј. Вуковића (1938–1939), М. Станића (1974. и 1977), М. Шћепановића (док. дисертација у рукопису) и В. Остојића (2016) не иду у прилог таквим констатацијама.

2.1. Дурмиторско подручје је сразмјерно велико подручје разноврсне конфигурације. Већи дио простора доскоро је био беспутан и тешко проходан па су многа села дуго била у изолацији. Од најранијих времена дурмиторска племена су била одвојена и карактерисала их је изразита административно-школска подвојеност и везивала су се за своје посебне административне центре (Језера — Жабљак, Шаранци — Његовућа, Пива — Плужине, Дробњачко корито — Шавник и Ускоци — Боан), али и упућени једни на друге, па су се једно вријеме, четрдесетих година прошлога вијека, везивали за један административни центар (Шавник). Доста касно су почели успостављати шире и живље школске, економске и административне везе. „Поред ближег заједничког живота, имали су, дакле, и свој посебан племенски живот. Свако од њих носио је са својим племенским именом и своје племенске традиције” (Остојић 2012: 20). При досељавању у ове крајеве на успутним стаништима, којих је било у неким случајевима лоцираних на подручју старијих штокавских говора зетско-јужносанџачког типа, попримили су понешта и од тамошњих старосједилаца. Понешто су, додуше доста ријетко, из тих говора до данас сачували, што представља диференцијалну црту према другим дурмиторским говорима (Остојић 2016: 16).

Поред многих особина које су заједничке дурмиторским говорима, има их подоста које их раздвајају. Границе међу овим говорима успостављене су на основу: употребе акценатских дужина неких категорија ријечи и њихових облика и прелаза акцента на проклитику, судбине гласова *x* и *ф* и њихових супституената, судбине и изговора гласа *ј* у разним позицијама у ријечи; па затим на основу губљења и супституције појединих сугласника и појаве тзв. секундарних сугласника; на основу рода и типа промјене неких именица (*жар, ĩар, бол, сийнеж* итд.), употребе неких глаголских облика и упрошћавања глаголског система за означавање прошлих радњи и сл., о чему су детаљно говорили у својим монографијама Ј. Вуковић, М. Станић и В. Остојић (1938–1939, 1974. и 1977, 2016). Број досада утврђених дискриминаната обавезује нас да говоримо о четири говорна типа на том подручју. За њихово разграничење није су од већег значаја неке немаркантне говорне особине које се спорадично јављају.

2.2. При разматрању међуодноса дурмиторских говора и мјеста језерско-шаранског говора у њима, знатно олакшање је то што су спољне и унутрашње границе дурмиторског говорног пејзажа успостављене. Оне су јасне и недвосмислене.

„Спољну границу говора Пиве успоставио је Ј. Вуковић (1938–1939: 1–10) и она се креће према Гацку, Фочи и Чајничу. Границу Дробњачког корита у односу према никшићкој зони дали су Д. Вушовић (1927: 1–6) и Михаило Шћепановић, а говора Ускока М. Станић и она се креће према Морачи, Ровцима и Колашину (Станић 1974: 1–15). Сјеверна и сјеверозападна граница строго је ограничена ријеком Таром” (Остојић 2012: 17). Западна и југозападна граница према Морачи и Колашину успостављена је при испитивању говора Језера и Шаранаца (Остојић 2016: 9).

Унутрашње границе су успостављене у монографијама о говорима: Пиве, Дробњачког корита и Ускока. Скорашњом појавом монографије о језерско-шаранском говору (Остојић 2016) спољне и унутрашње границе дурмиторских говора су комплетиране.

2.3. Дурмиторски говори не знају за многе особине које налазимо у сусједним говорима. Тако, на примјер, дурмиторски говори не знају за употребу рефлекса дугога јата умјесто *и* — *їочијевайїи, їокријевайїи* и сл. У њима нема: *њеки, њекијема, доша, їледа, дојде* и *їојде, едва* и *есам, дој, їој* које је забиљежио Д. Вушовић у говорима Бањана и никшићке околине (1927: 8–26). Они не знају ни

за употребу једносложног је умјесто дугога јата (*сњеї, мљеко*), а непознате су им и форме: *нисам, ре* мјесто *ра* (*ребац, ресїи*), деклинација типа *Јово — Јове* и сл. познате у Пецовим говорима источне Херцеговине (1964: 14–15). Нема, ама баш нема, у дурмиторским говорима ни: *зрела, зрак*, нити пак губљења *ј* у групи *жј* (*божи, божа*), *лажайи* мјесто *лаїи*, прелаз групе *лабијал + љ* у секвенци са *ј* (*мјекар, мјечав*), употребе краћих облика именица типа *їе-шес сина, їедес свайїа* и сл. забиљежених у говору Колашина и околине (Пижурица 1981: 231–236). У њима налазимо потврде за неке особине непознате сусједним говорима. Границе између ових говора нијесу чврсте. Говорне особине прелазе из једне говорне области у другу, али се при разграничењу говора, па и у овом случају, између њих повлачи граница.

Ниједан од дурмиторских говора није остао онакав какав је био у мјесту одсељења његових носилаца. Они не представљају ни механички збир говорних особина које су говорни представници донијели у мјесто досељења. У заједничком племенском животу на сталном станишту у њиховом говору врше се одређени језички процеси, јављају се иновације у језичком току које воде ка индивидуализацији датог говора. У процесу језичког помјерања настају и говорне дискриминанте у односу на сусједне говоре и удаљавање од говора који су донијели на мјесто пребивалишта. То не значи да су ови говори тако уобличени са говорним цртама које их издвајају из говорног система источнохерцеговачких говора. Напротив, они имају све битне особине тих говора (Станић 1974: 18–19).

3. Дурмиторски говори се периферијом укључују у друге говорне формације и показују веће међусобне говорне разлике. Говор Ускока ближи је по неким особинама говору Бањана и околине Никшића, него сусједном дробњачком говору са којим је у непосредном контакту. Другим својим особинама близак је сусједном говору Колашина с околином. Посредно преко говора никшићке околине и директним контактом на сињајевинским катунима, у овај говор продрле су и неке особине старијих црногорских говора. М. Станић је забиљежио, на примјер, интензиван продор вокалских асимилација типа *чиїа* (1974: 17–18).

Веза Дробњачког корита с никшићком околином била је доста интензивна и природно је очекивати да су неке говорне црте и тамо могле доћи преко тих говора и из старијих црногорских гово-

ра (Вуковић 1938–1939: 21). И овај говор неким својим особинама ближи је говору Бањана и никшићке околине него говору Пиве на који се непосредно наслања и чији су носиоци једно вријеме административно-школски и културно-економски били везани за исти административни центар — Шавник (Остојић 2016: 16. и 351).

Неким својим особинама говор Пиве се једначи са говором Гацка. „Најмање се говор Пиве разликује према западу од говора Гацка.” Разлике између ова два говорна подручја нијесу „оштре и изразите”, мада су посебно изражене на „нивоу редукције вокала (*не мере, велки, јане мј. јаиње, јена мј. једна* и сл.)” (Вуковић 1938–1939: 3).

Сваки од ових говора има изграђене говорне карактеристике донекле различите од других. Дурмиторски говори имају, дакле, својих специфичности које се истичу у општем збиру особина типичних за источнохерцеговачки дијалекат. Захваљујући својој посебној географској конфигурацији, мање су трпјели међусобне утицаје и утицаје других говора, иако се, као што се види, мањи утицаји не могу спорити. Они су очували извјестан број типичних дурмиторских говорних особина боље него друге говорне области. Њихова говорна слика у новије вријеме је измијењена мијешањем представника ових говора са представницима осталих наших дијалеката, посебно усљед новијег улажења у ове говоре појединих црта административног језика.

4. Језерско-шарански говор у оквиру дурмиторских говора и у широј дијалекатској констелацији има посебан значај. Број постојећих дискриминаната између језерско-шаранског говора и других дурмиторских говора знатно је већи од оних на релацији Дробњак — Ускоци. Језерско-шарански говор је окружен новоштокавским говорима источнохерцеговачког типа којему и сам припада. Ови говори спајају дурмиторске говоре са говорима Рашке. Интензивни продор говорних црта Затарја показује се у шаранским селима: Селини, Орашцу и Будечевици. Ова три села гравитирају према Затарју и само их Тара дијели од Затарја, мада су мостовима повезана са Затарјем. Преко Селине и Орашца донедавно је пролазио путни правац који је повезивао Затарје и Прекотарје, а раније је овуда пролазио каравански пут који је водио преко Језера за Никшић. Будечевица се налази поред главног моста на Тари (Остојић 2016: 14–15). Говор Шаранаца укључује се преко ускочког и дробњачког говора и у друга дијалекатска подручја. Шаранци се непо-

средно преко сињајевинских катуна наслањају на говор Морачана, Ровчана, Дробњачког корита, Ускока, Жупљана (из Никшићке жупе), Загарчана, Пипера и Бјелопавлића. На тим катунима љетују поменути братства једна поред других. Сви они настоје да очувају своје, иако су у непосредном контакту. Па и поред тога што племена настоје да одрже сопствени говор у статусу најважнијег идентитетског обиљежја, утицаји су неминовни (Остојић 2016: 15; Пижурица 1981: 12–13). У говору Језера чују се неке заједничке особине с дробњачко-пивским говором, а у говору Шаранаца особине својствене говору Ускока. Неколико особина говора Санцака, иако спорадично, инфилтрирало се у оба говорна подручја. Природно је да су говори Језера и Шаранаца у својој еволуцији развили новије говорне црте које су заједничке са говорима у окружењу, мада сваки од њих има нешто специфично, своје.

Разлике које постоје између говора Језера и говора Шаранаца више су историјског карактера, а мање плод индивидуалног развоја и нијесу довеле до тога да би се ово говорно подручје посматрало као два говорна индивидуалитета. Данашње дискриминанте међу дурмиторским говорима као и између говора Језера и говора Шаранаца „резултат су развојних путева, условљене су временом досељавања њихових носилаца, географским положајем, непостојањем бољих комуникација које би их ближе везивале” и сл. (Остојић 2012: 19). Дурмиторско становништво је дошло на ово подручје из различитих праваца уз коришћење успутних станишта. Досељавање није вршено истовремено тако да данашња дурмиторска говорна слика са издиференцираним говорима: Језера и Шаранаца, Дурмиторског корита, Пиве и Ускока резултира, поред осталог, и из другачијих миграционих кретања.

II

5. Да би се одговорило на питање односа језика Вука Караџића и језика којим се данас говори у Језерима и Шаранцима, истаћи ћу овдје неке моменте који могу помоћи у одговору.

Вукови родитељи су се доселили у Србију у првој половини 18. вијека из Петњице (Дробњак). У то вријеме Језерци и Дробњаци још увијек су живјели у заједници. Дио братства Караџића с осталим Језерцима населили су Језера. Досељено становништво у Тршићу је, дакле, из дурмиторског говорног подручја, међу којима је

знатан број из Језера. Као дошљаци нијесу били у подређеном положају у односу на старосједиоце, који су живјели по сусједним селима, и нијесу напуштали особине досељеничког говора. Језерско-шарански говор је ушао у језичку заједницу осталих досељеника из Херцеговине. Сви су они поред заједничког дијалекта унијели у ту говорну заједницу понеку посебну говорну црту. Тако је оформљен један говорни тип који се унеколико разликовао од појединачних говора оних који су ушли у ту заједницу. Тим говором је Вук комуницирао и тај му је говор у основици књижевног језика. Растао је, дакле, Вук у средини са житељима херцеговачко-дурмиторског поријекла. Чињеница је да Вук није био никада на Дурмитору нити се на извору поближе упознао са говором завичаја својих предака. Његово познавање дурмиторских говора заснива се највећим дијелом на ономе што је понио из завичаја, односно његова сазнања о том говору везана су за његов завичај (Тршић).

Када је ријеч о дијалекатској бази Вуковог српског књижевног језика, одговор је добро познат: његова база је иточнохерцеговачка. Али ако покушамо извршити прецизнију локализацију, одговори су различити. Једни виде као базу Вуково родног мјесто Тршић, а други дробњачко племе под Дурмитором. Раширено је мишљење које заступају врло компетентни аутори да је у ужој основици Вуковог језика говор Тршића и Лознице (Остојић 1997: 15). Између говора Вуковог завичаја и завичаја Вукових предака нема велике разлике (Николић 1968: 449–453), али тамо гдје постоје неподударности књижевни језик није на страни говора Вуковог завичаја (Остојић 1997: 11–20).

Вуков језик је онакав какав је оставио у својим писаним дјелима, што је сасвим разумљиво. Није у свему идентичан ни са завичајним говором (Тршић) ни са говором завичаја његових предака (Дробњак). Изграђујући књижевни језик, у великој мјери је бирао њему најближе говорне црте. Није заобилазио ни неке особине из других говора (Вуковић 1938–1939: 111). Вукова писана ријеч из првог предречничног периода зна за неке говорне особине за које зна данашњи говор Језера и Шаранаца, а нема их у говору Тршића.

Вукова језичка грађа најпотпуније је изложена у Рјечнику који презентира материјал говора самога Вука и ту се може наћи занимљивих напомена у вези са прецизном локализацијом уже базе Вуковог књижевног језика (Ивић 1991: 171–172). Осим онога што нам даје сам Вук, располажемо и са материјалом из писаних докуме-

ната о говору Језера и Шаранаца из поствуковског периода (Дробњачке давије и пресуде — 1872–1902). То ће нам омогућити да бар донекле прецизирамо до кога степена се једначи Вуков језик и тадашњи говор Језера и Шаранаца.

6. У времену настанка Вуковог књижевног језика разлике између трију система: Вуковог језика, говора Тршића и говора Језера и Шаранаца нијесу биле велике. У историјско-језичком развоју сва три језичка типа иду дивергентно (Ивић 1971: 201).

6.1. Тршићки говор је под јаким утицајем екавског књижевног језика и тај је израз продро у Тршић, тако да се тамо појавило више језичких особина које су биле непознате Вуку. Тако, на примјер, најновије јекавско јотовање односно јотовање у вези са рефлексом јата друкчије се у неким случајевима рефлектује у говору Тршића од Вуковог говора. Доследно је јотовање сугласника *л* и *н* са *је* од кратког јата у Тршићу, код Вука и у дурмиторским говорима; *џ* и *џ* се јотују досљедно само у Тршићу, а код Вука се и до 1839. године јављају нејотовани облици поред јотованих; спиранти *с* и *з* се не јотују, за разлику од дурмиторских говора, ни у Тршићу ни код Вука. У Тршићу се не јотује *ц* + *је* од јата, а код Вука се јавља у форми *ћераџи се*, *ћерење*; у Тршићу кратко јат иза *р* се увијек супституше са *е* — *јореџи*, код Вука се, међутим, јавља и *је* — *јорјеџи*. У Тршићу нема ни лика *сиђеџи* који нормално функционише код Вука и у дурмиторским говорима. У Тршићу је *нисам*, а код Вука и у дурмиторским говорима *нијесам*. И тако даље (Николић 1968: 72).

„Вуковски језик се почео мењати још у рукама самога Вука” (Ивић 1991: 202). Вук уводи глас *х*, секвенце *џј*, *џј*, *мноіо* мј. *млоіо* и сл. Јавља се у његовом језику знатан број облика који су непознати не само у говору Тршића, већ и дурмиторским говорима (*јачмен* мј. *јечмен*, *воћњак* мј. *воћњак*, *ковча* мј. *копча*, *Новосајкиња* мј. *Новосађанка*). И тако даље (Ивић 1991: 202; Остојић 2016: 340–342).

6.2. Списак разлика између Вуковог говора и говора Језера и Шаранаца много је мањи. У Вуковом језику није било примјера са *ї* уместо *х* (*ораї*), затим умекшаних сугласника *с’* и *з’* (*с’есїи*, *из’есїи*). У Вуковом Рјечнику је: *вїица*, *виеница*, а у говору Језера и Шаранаца *џица*, *шеница*. Језерско-шарански говор, као и остали дурмиторски говори има: *овїочийїи*, *овиїиина*, *љвиши* и сл. Остале разлике, за које дознајемо од Вука, или су чисто лексичке или су лексикализоване са дискриминантама на фонетском или мор-

фолошком нивоу, као *мореш* и *море* у Језерима и Шаранцима, код Вука је *можеш* и *може*, а према: *ками* и *вељу* код Вука је *камен* и *велим*, па најзад према: *џи*, *ови*, *они* код Вука је *џај*, *овај*, *онај*. С друге стране, Вук у Рјечнику нема језерско-шаранске лексеме са специфичним вокалско-консонантским алтернацијама: *ноћес*, *сџијо*, *совиџи*, *седамлес*, *серома*, *бидем* и *биднем*, *наљећи* и *наљесџи* (Ивић 1971: 199–202; Остојић 2016: 338–342).

6.3. Говор Језера и Шаранаца развија се у заједници са говорима који га окружују, дурмиторским говорима, данас најизразитијим говорима међу источнохерцеговачким говорима.

Од значајнијих разлика између говора Пиве, Дробњачког корита и Ускока, с једне стране и Језера и Шаранаца, с друге стране, дајемо само оне говорне црте које су присутне у језерско-шаранском говору и у Вуковом језику, а нема их у осталим дурмиторским говорима: у Језерима и Шаранцима, као и у Вуковом језику, сачувана је група *уо* (*меџиуо*), у Пиви и Дробњачком кориту сажима се *уо* > *о* (*меџино*); за разлику од пивско-дробњачког говора и говора Ускока у Језерима и Шаранцима, као и у Вуковом језику, увијек је пун изговор гласа *ј* у двосложној замјени *јата* (*снџеј*, *дџел*); именице на *-еж* типа *џилеж*, *џирулеж* у Језерима и Шаранцима су мушког рода, као код Вука, у пивско-дробњачком говору су женског рода; у Језерима и Шаранцима, као код Вука, а за разлику од осталих дурмиторских говора, *иза* *ц* скоро редовно је *-ем* (*лџецем*, *кџецем*); у Језерима и Шаранцима није толико поодмакао процес губљења разлика између придјева одређеног и неодређеног вида, као што је то у осталим дурмиторским говорима (Остојић 2016: 353–359).

6.4. Говор Тршића „морао се помало диференцирати од онога стања у каквом се налазио у моменту доласка Вукових предака”, примајућу све више особине шумадијско-војвођанских говора, па и неке екавизме (Вуковић 1938–1939: 112). Највјероватнија је претпоставка да је Вук „екавизме примио бавећи се по екавским србијанским и војвођанским крајевима” (Николић 1968: 70). Говор Језера и Шаранаца није увећавао број дискриминаната у односу на Вуков говор, сачувао је, за разлику од говора Дробњачког корита, и неке говорне црте из старијих времена, Вукових времена, тако да данас нема локалног говора за који би Вуков говор био чвршће везан од говора Језера и Шаранаца.

Ни говор Језера и Шаранаца, ни дурмиторски говори уопште, ни говори им у сусједству, као ни Вуков говор онога времена, није-

су идентични са данашњим Вуковим моделом српског књижевног језика. Ови говори, и поред почетне блискости, имали су свој посебни развитак. И српски књижевни језик, који је дошао Вуковом побједом, прошао је од тада до данас кроз многе мијене, постепено се одвајао од дијалекатске базе која му је у основи, тако да му је данас базу изузетно тешко локализовати.

7. У закључку се може рећи следеће: (1) За разлику од старијих класификација штокавског дијалекатског мозаика и у њему источнохерцеговачких говора у којима су данашњи дурмиторски говори посматрани као говори с великом уједначеношћу говорних особина, дијалектолошке студије о овим говорима показују сасвим другу ситуацију. (2) Данас су се на овом подручју јасно издиференцирали: говор Пиве, говор Дробњачког корита, говор Ускока и говор Језера и Шаранаца. Спољне и унутрашње границе ових говора су утврђене. Поред многих особина које су им заједничке, има и тзв. дискриминаната које су довеле да се један говор посматра као засебан у односу на други. Раслојавање дурмиторских говора последица је различитих развојних путева условљених временом досељавања њихових носилаца, географским положајем, непостојањем комуникативних веза и сл. (3) Језерско-шарански говор, као и остали дурмиторски говори, припада говорима источнохерцеговачког типа. Број постојећих дискриминаната није довољан да би се говори Језера и Шаранаца посматрали као засебни говори. Пошто језерско-шарански говор повезује дурмиторске говоре са говорима Рашке, а преко говора Дробњачког корита и ускочког говора укључује се и у друга дијалекатска подручја, сасвим је јасно да је развио говорне црте које га диференцирају од неких говора у окружењу. (4) Вукова језичка грађа која је најпотпуније изражена у Рјечнику показује да нема велике разлике између говора Вуковог завичаја и завичаја његових предака, али тамо гдје их има, неподударност књижевног језика није на страни говора Вуковог завичаја. (5) Данашњи језерско-шарански говор и језик записа из поствуковског времена са тога подручја јасно нам показују да данас нема локалног говора за које би Вуков српски језик био чвршће везан од говора Језера и Шаранаца.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Брозовић 1970: Далибор Брозовић, *Дијалекатска слика хрватско-српској језичкој њосијора*. Задар: Радови Филозофског факултета Задар, књ. VIII, Радови лингвистичко-филолошки, књ. V, 5–30.
- [2] Вуковић 1938–1939: Јован Вуковић, *Говор Пиве и Дробњака*. Београд: Јужнословенски филолог XVII, 1–14.
- [3] Вушовић 1927: Данило Вушовић, *Дијалекатска исијочне Херцеговине*. Београд: Српски дијалектолошки зборник III, 1–70.
- [4] Ивић 1991: Павле Ивић, *Из српскохрватске дијалектологије III*. Ниш: Прo-света, 1–290.
- [5] Ивић 1965: Павле Ивић, *Дијалектологија српскохрватској језика — Увод и ишијоаквско наречје*. Нови Сад: Матица српска, 1–218.
- [6] Ивић 1991: Павле Ивић, *О Вуку Караџићу*. Сремски Карловци — Нови Сад: Издавачка књијарница Зорана Стојановића, 1–315.
- [7] Николић 1969: Берислав Николић, *Тршићки јовор*. СДЗБ XVII, Београд: САНУ, 1–105.
- [8] Остојић 2012: Бранислав Остојић, *Дурмиторски јовори међу јоворима у окружењу и у Вукову моделу књијевној језика*. Подгорица: Гласник Одјељења умјетности 30, 15–25.
- [9] Остојић 1997: Бранислав Остојић, *Вуков језик, јовор Дробњака и српски књијевни језик*. Жабљак: Дурмиторски зборник II, На извору Вукова језика, 11– 19.
- [10] Остојић 2016: Владимир Остојић, *Говор Језера и Шаранаца*. Подгорица: ЦАНУ, 1–395.
- [11] Пецо 1997: Асим Пецо, *Прејлед српскохрватских дијалекатска*. Београд: Научна књијга, 1–202.
- [12] Пецо 1964: Асим Пецо, *Говор исијочне Херцеговине*. Београд: СДЗБ XIV, 1–200.
- [13] Пижурница 1981: Мато Пижурница, *Говор околине Колашина*. Титоград: ЦАНУ, 1–245.
- [14] Ружичић 1927: Гојко Ружичић, *Акценатска сисијем њљеваљској јовора*. Београд: Српски дијалектолошки зборник III, 115–178.
- [15] Станић 1974: Милија Станић, *Ускочки јовор*. Београд: Српски дијалектолошки зборник XX, 1–259.
- [16] Станић 1977: Милија Станић, *Ускочки јовор II*. Београд: СДЗБ XXII, 1–157.
- [17] Стевановић 1965: Михаило Стевановић, *Каракијер дијалектизема у језику Вука Караџића*. Београд: Анали Филолошког факултета Београд, 209–259.

Vladimir OSTOJIĆ

THE JEZERA-ŠARANI DIALECT AMONG THE DIALECTS IN ITS
ENVIRONMENT AND COMPARED WITH VUK'S LANGUAGE

Summary

In the paper differing from past dialectologists author gives a special place to the Durmitor dialects in the Shtokavian dialectal mosaic. Because of their great diversity, he defines their place as an element in the frames of East-Herzegovina dialects. In addition, he gives to them the special place among the dialects in their environment as well as in their comparison with the Vukovian model of srbian literary language.

Key words: Jezera, Šaranci, Durmitor, Vuk, language, dialect, East-Herzegovina dialects, model, similarities, differences